

Overweging 12-4-2013 Een (nieuwe) koning!

Lieve mensen,

Dat ons land een koningshuis heeft vinden wij heel gewoon. Al eeuwenlang immers heerst er een Oranje over de Nederlanden. Voor ons gevoel waren de Oranjes er altijd. Die aloude koninklijke traditie wordt binnenkort herbevestigd door het terugtreden van onze vorstin, koningin Beatrix, en voortgezet met de kroning van haar zoon Willem Alexander tot koning. Twee bijzondere historische feiten bij elkaar. Voor mij als kind was Juliana dé koningin en later werd dat Beatrix. Maar voor velen van u was Wilhelmina uw koningin. En misschien herinnert u zich ook Emma nog wel, de koningin-moeder. Ook al heeft het Huis van Oranje zich al vroeg bekend tot de protestantse kerk, grosso modo zijn de Oranjes altijd koningen en koninginnen van alle Nederlanders geweest, ongeacht welke godsdienst ze aanhingen.

Zo gewoon als het hebben van een vorstenhuis voor ons is, zo bijzonder was dat in het Oude Israël, tot Saul gezalfd werd tot de eerste koning van het Volk. We hoorden in de eerste lezing al dat God eigenlijk helemaal geen koning wilde. Hij vond het kennelijk niet nodig dat er een menselijke koning kwam die de scepter zou gaan zwaaien over Zijn Volk. God zelf was immers hun koning! En met behulp van de oudsten en de richters kon het Volk uitstekend geregeerd en gericht worden. Althans, zó had God dat bedacht. Maar na de smeekbedes van diezelfde oudsten op grond van de vele teleurstellingen met slechte richters ging God overstag en stemde Hij in met het zoeken naar een koning. En dat werd dus Saul. Een zeer grillige koning die de publieke opinie tot op de dag van vandaag in voor en tegenstanders verdeelt. Een mannelijke Margaret Thatcher eigenlijk. Ze overleed eerder deze week in Engeland en haar dood vormde daar de aanleiding tot zowel diepe rouw als uitbundige feesten over het feit dat ze gestorven was. Met de dood van Saul ging dat eigenlijk ook zó. Er was haat en liefde tegelijk. Nadat Saul gestorven was hadden David en anderen daarover veel verdriet, maar tegelijkertijd was er bij hen ook grote blijdschap over het feit dat de dreiging en de terreur tot een einde gekomen was.

Op enkele uitzonderingen na, hebben koningen veel onheil over Israël gebracht. De meesten waren beslist geen 'meewerkend voorman', maar stelden zich elitair op en deden precies waar ze zelf zin in hadden. De koningen David, Salomo en Josia waren positieve uitzonderingen. Over hun daden is dan ook veel te vertellen. De meeste andere koningen wilden maar al te graag meedoen met de vorsten uit de hen omringende, vaak veel grotere, landen als Assyrië en Egypte. Graaiers waren het, die hun volk en land met hun praktijken aan de rand van de afgrond brachten en de afgodendienst spannender vonden dan het houden van erediensten in de tempel van de Heer in Jeruzalem. Menig profeet, die hen namens God aansprak, werd opgepakt en sleet zijn leven jarenlang in een donkere kerker, of werd meteen vermoord. Hoe actueel eigenlijk. In veel landen gaat het heden ten dage helaas nog precies zó. Dagelijks kunnen we dat op TV zien. Een dieptepunt in de historie van deze foute koningen van Israël is de verovering van het land en het wegvoeren van het Volk naar Babel door Nebukadnessar in 586 v. Chr. Die periode van ballingschap heeft echter twee kanten. Aan de ene kant natuurlijk het verdriet om uit je eigen land verdreven te zijn en onvrij te zijn. Aan de andere kant is dit de redding van het Volk gebleken. Het nationale en meer nog religieuze besef kreeg in Babel alle tijd en ruimte om zich te vormen. Zonder Babel waren er nu geen Joden geweest.

Hun Joodse identiteit hebben ze letterlijk aan hun verblijf in Babel te danken. Ze zijn daar ook begonnen met alles op te schrijven wat zij zich uit de tijd van vóór de ballingschap herinnerden. Het Hebreeuws, de Joodse taal en menig boek uit het Oude Testament kreeg daar zijn eerste redactie. Een geluk dus bij een ongeluk.

Terug nu naar ons koningsverhaal. Ten opzichte van Saul, was David als nieuwe koning veel meer een man naar Gods hart. Een man die ook zeer geliefd was bij de mensen. Hij deed en schreef veel moois en goeds, maar had ook donkere kanten. Ons leven is ondenkbaar zonder zijn prachtige Psalmen. Ontelbare mensen zijn of worden door zijn poëzie geraakt en gesterkt in hun leven, lijden en sterven. Dat David zijn plaats kende en God alle eer gaf hebben we kunnen lezen in Psalm 99. Dat hij echter zijn legeraanvoerder Uria de dood injoeg om met diens vrouw Bathseba te kunnen trouwen is hem duur komen te staan. De plannen die God verder nog met hem had eigenlijk zijn lang niet allemaal doorgegaan. Zo mocht David niet, maar zijn zoon Salomo wel de tempel in Jeruzalem bouwen op de berg en in de vesting Sion. Daarvan had David veel verdriet. David was weliswaar koning, maar niets menselijks was hem vreemd. Een man uit en voor het volk. Daarom was en is hij altijd zeer geliefd gebleven bij God en mensen.

In ons land staan we eind deze maand aan het begin van een nieuwe tijd met een nieuwe koning. De zittende vorstin, Beatrix, abdiceert, zoals dat zo mooi heet en haar zoon Willem Alexander wordt ingehuldigd als onze nieuwe koning, bijgestaan door zijn vrouw, straks koningin Maxima, na liefst vier koninginnen vóór hem op rij. De verwachtingen rondom onze nieuwe koning zijn natuurlijk hooggespannen: een jong en fris iemand gaat het immers allemaal anders aanpakken... Maar net als bij de koningen in het Oude Israël liggen de gevaren al op de loer. Macht corrupteert immers en dát wist God ook. Misschien wilde Hij daarom wel geen koning in Israël. Een koning geldt nu eenmaal als rolmodel, maar voor wie dan? Voor de meelopers en jaknikkers? Alleen voor de rijken en goed gesitueerden, of ook voor de armen, de hongerigen, de gevangenen, de zieken en gehandicapten, de gelovigen van allerlei aard, de minderheden, de vluchtelingen en ontheemden in ons land?

“Natuurlijk”, zal hij zeggen dat hij ook over die groepen en mensen koning wil zijn. Laten we hopen en vooral bidden dat onze nieuwe koning al die groepen en mensen erbij kan houden in ons land, dat hij ze door zijn koningschap met elkaar zal kunnen blijven verbinden om dit land goed en mooi te maken. Het is natuurlijk zó, dat onze nieuwe koning het niet iedereen naar de zin kan maken. Daarvoor zijn die 16 miljoen meningen in ons land gewoon te veel om rekening mee te houden.

Maar laten we ook hopen en bidden dat onze nieuwe koning net als David zijn plaats weet tegenover zijn Schepper. Hij, de Koning der koningen is altijd nog meer dan de optelsom van alle koningen samen op de wereld ooit. En zijn zoon, Jezus Christus is onze enige en echte koning. Kijk maar op het plaatje op de voorkant van de liturgie¹. Wij wensen onze nieuwe koning alle goeds toe en Gods zegen voor zijn speciale missie in deze wereld. Dat hij in de traditie van David en de Zoon van David mag staan...!

Leve de nieuwe koning en koningin van Oranje! Oranje boven! Maar laten ook wij vooral niet vergeten: God alleen zij alle eer! Amen.

Drs. J.P. Goossen

¹ Christus Pantocrator, mozaïek uit Hagia Sofia, Istanbul.